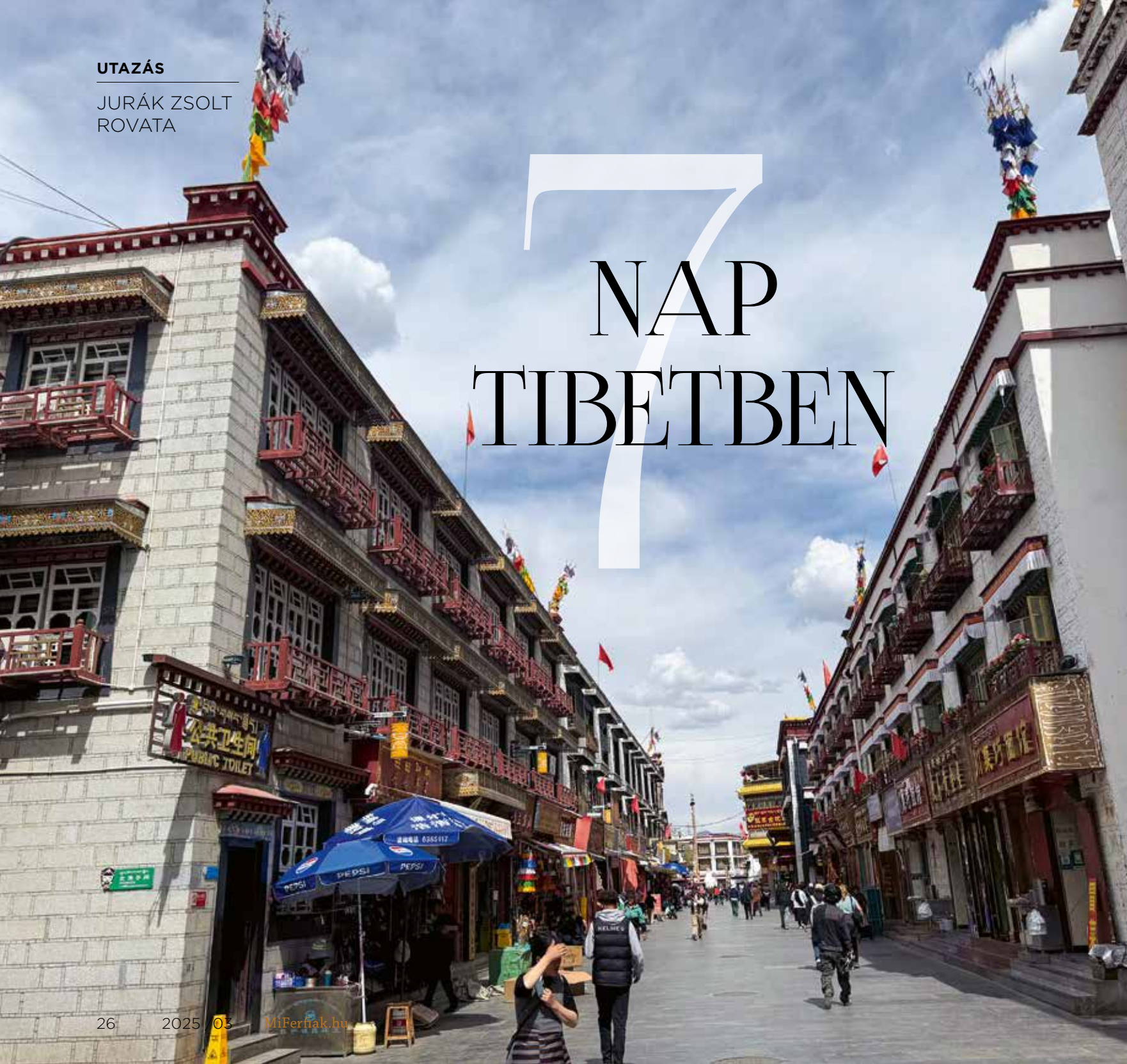

7
NAP
TIBETBEN

Jurák Zsolt utazási tanácsadónk ezúttal Tibetben lesz a kalauzunk. Feltehetően sokan egyetértenek velem abban, hogy ez egy több szempontból is különleges ország, nem az a hely, ahová csak úgy „kiugrik” az ember egy hosszú hétvégére. A világ egyik legelszigeteltebb és legkülönlegesebb régiójába vezető út már önmagában is kaland – nem beszélve arról, amit odafent, a 4000 méter feletti fennsíkon találunk. A világ tetején a kolostorok, a hófödte hegyek és a magaslati levegő nemcsak a turistát, de az egész utazás ritmusát is lelassítja, mintha egy picit még az idő is megállna itt – nagyjából ez érződött ki Zsolt élménybeszámolójából.

Írta: BARNA ANDRÁS képek: JURÁK ZSOLT

Áhítat – talán ez a szó jellemzi leginkább a Jurák Zsolttal készített mostani beszélgetésemet. Sok szempontból talán nem is véletlenül, hiszen Tibet neve többek számára misztikus. Aki látta a Hét év Tibetben című filmet, talán egy romantizált képet őriz

róla, de ahogy Zsolt mondja: a valóság ennél sokkal érdekesebb, hozzátéve azt, hogy film szinte egészét Argentínában forgatták, és csak pár felvétel készült az eredeti helyszínen. Tibet nem csupán egy távoli hegyvidék valahol Kína peremén, hanem egy külön világ; saját ritmussal,

saját hittel és saját csenddel. A valóság persze árnyaltabb és jóval kevésbé hollywoodi: kevés olyan hely létezik, ahol ennyire erősen tapintható az időtlenség és a spiritualitás, miközben a modern világ is egyre erősebben kopogtat az aranyozott kapukon – meséli beszélgetőtársam.

Zsolt szerint Tibet egészen különleges élményt adott számára: a levegő ritkább, a gondolatok tisztábbak, az élmények mélyebbre hatolnak. A kolostorok hangtáljai nemcsak hangot adnak, hanem valamit el is vesznek: a zajt, a feszültséget, a rohanást.

A Himalája vonulatai közt fekvő autonóm terület nemcsak földrajzilag, de kulturálisan is messze esik mindattól, amit megszoktunk, és maga az ott-tartózkodás is egészen más hozzáállást kíván, mint mondjuk egy európai városnézés.

Barna András: A sztenderd kérdéseim egyike: hogyan került a látóteredbe Tibet?

Jurák Zsolt: Huszonnyolc évvel ezelőtt jártam először Tibetben, amikor még nagyon nagy szó volt eljutni ide. Akkor egy nepáli utazási iroda szervezte az utat, aminek az egyik feltétele az volt, hogy minimum négy főnek kellett együtt utaznia ahhoz, hogy beléphessen a régióba. Ha ez csapat összeállt, akkor indulhatott el a „valódi” szervezés, vízum, útvonal stb. Akkor Kodarinál léptük át a határt, ahova egy mikrobusszal vittek minket, ott felültettek (pontosabban: álltunk)

bennünket egy cementszállító teherautóra, ami lehetetlen utakon közlekedett a két határ között. Amikor átértünk, átültünk egy másik mikrobuszba, ami semmivel sem jobb utakon vitt tovább. Akkora por volt, hogy annak ellenére, hogy a kocsi minden ajtaját és ablakát zárva tartottuk, félóránként meg kellett tisztítani a szemüvegemet, hogy kilássak rajta.

A szállásunk sem volt sokkal jobb, mint az utak. Fürdőszoba nélküli négyágyas szobában szállásoltak el bennünket, a koszt pedig csapni-való volt. A spártai körülményektől eltekintve a

kolostorok csodálatosak, a szerzetesek fantasztikusak, és Tibet millióje nagy hatást gyakorolt rám. Ennek ellenére – leginkább a kritikán aluli körülmények miatt – nem nagyon vágytam vissza.

– Miért döntöttél úgy, hogy mégis elmész újból?

– Te is tudod, hogy én jellemzően többször is elmegyek egy adott országba. Tibetre is kíváncsi voltam, már csak azért is, mert közben eltelt csaknem három évtized. A visszatérés gondolata egyébként már jóval korábban, 2006-ban is megfordult a fejemben. Az igazi lökést az

adta meg, hogy ebben az évben adták át kínaiak a Lhasza és Hszining közötti vasútvonalat, ami a világ legmagasabban futó sínpárja: egészen 5072 méterig felkapaszkodik, és csaknem 2000 kilométer hosszú. Többször is nekiugrotam a szervezésnek, de végül is tavaly értem révbe. A mostani utam viszont már egy kínai iroda segítségével jött létre.

– Ezek szerint akkor vonattal mentél.

– Csak így tudtam elképzelni, sőt az is kikötés volt a részemről, hogy kizárólag első osztályú kocsiban akarok utazni.

– Milyen volt a vonat? A kínai technológia fejlődését látva az gondolnám, hogy ezen a vonalon is valami nagyon modern megoldás fut.

– Utaztam Kínában nagyon szuper vonaton is, de ez nem ilyen volt, ugyanakkor minden rendben volt vele, tiszta és rendezett, viszont a hálófülkék nagyon szűknek bizonyultak. Négy embernek igen kényelmetlen lett volna szinte egy teljes napon át ebben együtt utazni, esetleg aludni. Szerencsére előrelátó módon úgy foglaltunk helyet, hogy egy fülében csak ketten utaztunk.

Ami még rendhagyó volt, hogy ezúttal vittünk magunkkal egy kis hazait, nem bízva a vonaton felszolgált menüben.

Hsziningből éjjel indultunk, reggelre értünk tibeti területre, és onnantól kezdve este nyolcig – amíg meg nem érkezünk – világosan vonatoztunk. Elképesztő panoráma kísért bennünket végig, négy-ötezer méteres magasságban gleccserek és fantasztikus hegycsúcsok között. Jól döntötünk, hogy vittünk magunkkal ennivalót, mert a vonaton végül is semmilyen felszolgálat nem volt,

csak egy palack vizet és egy vízben oldódó kis tasak port adtak, ami enyhítette a légnyomáskülönbőségből fakadó kellemetlen érzést. Egyébként a kabinokba folyamatosan oxigént fűjtak be, hogy minél könnyebben át lehessen vészelní a ritkább levegőt. Utólag is azt gondolom, jó, hogy fokozatosan álltunk át erre a klímára, mert Lhásza nagyjából 3650 méteres magasságon fekszik, amivel hirtelen szembesülni nem egy kellemes érzés. Összeségében annyira jó és szép volt ez az út, hogy szívesen megcsinálnám még egyszer.

– Mi várt, amikor leszálltatok?

– Az állomáson egy tibeti idegenvezető várt minket, és egy mikrobusz. A kísérőnk egy végtelenül kedves ember volt, akiről később kiderült, hogy nemcsak szívélyes, hanem a tudása is hatalmas, szóval csak felsőfokban tudok beszélni róla. Okulva a korábbi utazásomból, most nem bíztam semmit a véletlenre. Tibet legjobb szállodájában, a St. Regisben foglaltam szobát, ami hozta az elvárt ötszallagos színvonalat, a be-készítés tökéletes volt, mindenféle földi jó várt

a szobainkban. Itt minden szobához járt egy oxigéngenerátor is, orra tehető maszkkal azoknak, akik nehezebben küzdenek meg a ritkább levegővel. Az összkép tehát osztályon felüli volt, az épület csodálatos, az egyetlen hibája az volt, hogy az ablakokat nem lehetett kinyitni.

– Hogyan indult a programotok?

– Az első nap délelőtti még a pihenés és az akklimatizálódás jegyében telt, később aztán nyakunkba vettük a várost. Lhászában, de persze egész Tibetben nagyon sok fantasztikusan szép kolostor van, ezért szinte minden úti célunk valamelyik szent helyre vezetett. Először a Szera kolostorba látogattunk el. Szerának a szépségén kívül van egy másik különlegessége is: egy szerzetesi gyakorlat, ami nem más, mint egy nyilvános filozofikus vita. Ezen a rítuson a résztvevők egymás érvelési képességeit javítják, mindeközben szenvedélyesen csapkodnak a kezükkel a logikai érvek hangsúlyozására.

A kívülről számára az egész úgy tűnik, mintha egy nagy „show-ba” csöppent volna.

– Közbevetőleg: sok a turista?

– Van, de nem kell azt gondolni, hogy tömegével vannak jelen. Ennek feltehetőleg az az egyik oka, hogy ide eljutni igen drága, hiszen itt egy hét annyiba kerül, mint más ismert vagy kedvelt desztinációban kettő. A másik oka annak, hogy kevesebben vannak, szerintem az érdeklődés hiánya. Egyébként Tibetbe külön belépési engedély kell, amit lépten-nyomon ellenőriznek is. Tehát azt nem tudod megcsinálni, hogy elmész Kínába vízum nélkül, és utána csak úgy átmész Tibetbe.

Visszatérve a Szera kolostorra: ez is, mint általában az összes kolostor, egy épületegyüttes, az épületek szintben is eltérnek egymástól, a

fentebb lévő helyekre sokszor harminc-negyven lépcsőfok vezet. A szerzetesek szinte felfutnak rajtuk, viszont aki nem szokott hozzá ehhez az oxigénhiányos levegőhöz, annak érdemes megfontolni szinte minden mozdulatot – ez többször is bebizonyosodott számunkra.

Az esti programunk célkeresztjében a Lhásza központjában lévő Potala palota állt, amit kifejezetten az esti fényeiben szerettünk volna megnézni. Úgyhogy ameddig besötétedett, az idegenvezetőnk ajánlatára elmentünk egy étterembe vacsorázni.

– Bejött a tibeti konyha? Vagy van egyáltalán ilyen?

– Az idegenvezető által ajánlott étterem nekem nagyon nem jött be, pedig kifejezetten szeretem a kínai ételeket, konyhát. A tibeti

Potala szerintem a világ egyik
legszebb palotája, nappal is nagyon
impozáns, deivilágítva
talán még inkább az.

gasztronómiában érthető módon erős a kínai hatás. Az évek során a kínaiak rengeteg embert telepítettek be elsősorban Szecsuan tartományból, ezért a konyhájukban is ez a hatás érvényesül. Az említett étterem is ezt a vonalat vitte, de szerintem a kínálat minden volt, csak nem szecsuaní, de nem csak ezért nem volt jó. Úgyhogy gyorsan véget vetettünk az estének, és elmentünk a palotához, aminek a környezete teljesen megváltozott a korábbi ottlétem óta. Mostanra a régi földutak és az egykori árusok eltűntek. Ma sugárutak vezetnek ide, és még biztonsági ellenőrzésen is át kell esni. Az összképet árnyalja, hogy a palotával szemben felállítottak egy kínai hősi emlékművet, amit pártfunkcionáriusok hatalmas képei néznek a nap huszonnégy órájában,

és a telepített hangszórókból valamiféle szörnyű kínai mozgalmi zene rombolja az áhítatot. De a Potala fantasztikus, szerintem a világ egyik legszebb palotája, nappal is nagyon impozáns, deivilágítva talán még inkább az. A palotát megmászni igazi kihívás, nagyjából másfél-két órás út, rengeteg a lépcső, nemcsak kívül, hanem az épületen belül is. Szóval nem irigylem az ott dolgozókat. Annak idején még fel lehetett menni kocsival, de mostanra ezt már megtiltották.

Másnap elmentünk a Dzsokhang kolostorba, ami már a korábbi utazásom alkalmával is mély nyomokat hagyott bennem. Most is fantasztikus hangulatot árasztott, körülötte árusok, megannyi hívő, akik tiszteletük jeléül térden csúszva mennek be a szent helyre. Belül

sejtelmes félhomály uralkodik, mindenhol füstölőket vagy éppen a jakvaját égetnek, ez utóbbi szintén egy áldozati felajánlás. Tibet legszentebb és többemeletes buddhista templomának minden egyes szintjére meredek lépcsők vezetnek, de ott egyetlen látogatót sem érdekel ez az erőpróba, annyira gyönyörű minden. Egyébként Dzsokhang környéke is elbűvölő. Harminc évvel ezelőtt még a földről árulták a kegytárgyakat és szuveníreket, ma már kis bazársorban tehetjük meg ugyanezt. A környéket normál esetben tíz perc alatt be tudná járni az ember, de itt annyi az apró látnivaló, hogy nekünk az út két órába telt. Nézelődés közben megálltunk egy fagyizóánál is, ahol csak jaktejből készült fagylatot árultak. Megkóstoltuk, nagyon finom volt,

majd az előre vett desszert után elmentünk egy étterembe, amit ezúttal én néztem ki.

– Ebben nem csalódtatok?

– Nem, de megszenvedtünk a kulináris élvezetért, mert ehhez az étteremhez is hihetetlen meredek lépcső vezetett fel. Néha az ember azt gondolja, egész Tibet egy nagy lépcsősor. A vendéglátók szívélyessége és az ottani ételek minősége azonban kárpótolt minket mindenért, itt tényleg valódi szecsuaní ízvilággal találkozhattunk. Számos ételt meg tudtunk kóstolni, nekem a fő fogásom jakhús lett, amit egy vaslapon szolgáltak fel, alaposan körítve mindenféle jóval. És mindennek a végén a kötelező – gyömbéres, mézes és citromos – teajukat is megkóstoltuk, természetesen jó forróan. A hely annyira

megtetszett mindannyiunknak, nemcsak az ízében, hanem az áraiban is, hogy másnap ismét visszatértünk.

– Melyik kolostor következett?

– A Drepung kolostornál folytattuk a szent helyek megtekintését. Ide szerencsére teljesen

fel lehetett menni kocsival, ami a főtéren tett ki minket – már innen is csodálatos panoráma fogadja a látogatót. Egyébként Drepungot és környékét nagyjából úgy kell elképzelni, mint ha itthon az ember a budai Várban sétálgatna. Drepung egykor a világ legnagyobb kolostora volt, ahol akár hétezer szerzetes lakott egyszerre. A másik érdekessége, hogy a Potala palota megépítése előtt a dalai lámák egyik nyári rezidenciájaként szolgált. A hely pontosan olyan mozgalmas, mint valaha lehetett, most is rengeteg szerzetes él itt, akik rendkívül kedvesek és szívélyesek, még a konyhájukba is beinvitáltak, megmutatva egyúttal azt is, hogyan telik itt az élet a hétköznapiakban.

A látogatás után Lhasza központjába, a

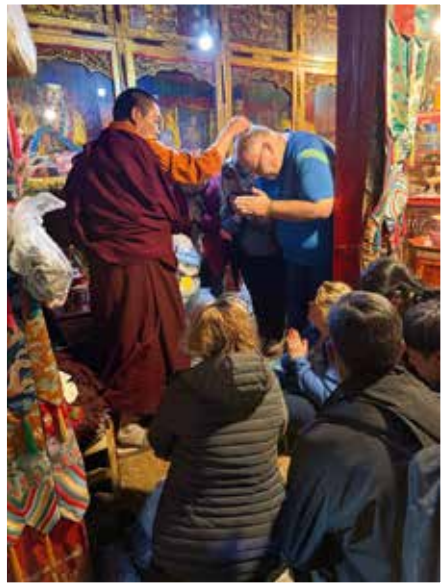
Potalától alig három kilométerre található Norbulingka palotához mentünk, ami szintén maga a csoda, annyira szép. Az UNESCO-világörökség része csakúgy, mint a Potala palota is. Hatalmas park veszi körül, ahol olyan ritka egyedek is élnek, mint például a tibeti őz. Maga az épület fantasztikus, a Drepung mellett a dalai lámák ezt is nyári rezidenciaként használták. A belsejét tibeti stílusú falfestmények és aranyozott Buddha-szobrok díszítik. Ez az épületegyüttes tulajdonképpen egy palotarendszer, ahol megnézhattuk a dalai láma trónját, hálósobáját, és még sok más kulissza mögé is bepillanthattunk.

Köztudott, hogy a jelenlegi dalai láma jó régen nem az országban él, de a tibetiek mindig visszavárják, ennek jeléül mindenhol van szobra és képe, illetve minden kolostorban várja őt egy trón is. Ha úgy hozná a sors, hogy visszatérhet, bármelyik szent helyen az őt megillető helyen ülhet.

A kolostorok díszítettségük ellenére is szerények, átjárja őket a buddhizmus szellemisége. Amikor az ember belép egy ilyen helyre, úgy érzi, hogy azonnal megnyugszik, de ezt az egész utunkra elmondhatom, mert végig azt éreztük, hogy valamiféle lelki béke és nyugalom járt át bennünket a sétánk során.

Több 5000 méter magasan lévő hágón is átkeltünk, mire elértük a Yamdrok-tavat, ahonnan fantasztikus panoráma. A tavat legendák övezik: a tibeti buddhisták szerint a tó az isteni nő megtestesülése

– Szerintem nagyon sokan ezzel a képpel azonosítják Tibetet, amelyet most lefestettél.

– Igen, igazad lehet, miközben itt is vannak lakótelepek, plázák és minden egyéb urbánus dolog. És vannak jó minőségű utak is, igaz, a nagy részük kihasználatlan, hiszen a tervezett igénybevételükhöz és méretükhöz képest nagyon kevés az autó. Az is szembetűnő, hogy a modernizáció és az új építésű lakóházak igyekeznek nem rombolni a tibeti utcaképet. Úgy éreztem, hogy tudatosan megpróbálták ezeket úgy tervezni, hogy passzoljanak az összképbe, és valahogy hozzák a tibeti stílust.

– Gyakorlatilag csak Lhászában voltatok?

– Nem, itt négy éjszakát töltöttünk el, majd az irányt Gyantse [giáncse] felé vettük. Ez egy 4000 méteres magasságban fekvő település, de mire elértük, átmentünk több 5000 méter magasan lévő hágón is. Amíg a Lhászától nagyjából 300 kilométerre lévő várost elértük, több helyen is megálltunk. Először a Yamdrok-tónál, ahonnan fantasztikus a kilátás, de ez a Gyantse felé vezető megállók mindegyikére igaz. A tavat legendák övezik: a tibeti buddhisták szerint a tó az isteni nő megtestesülése, a vizét pedig nem isszák, mert szentnek tartják. Mint minden turistacélponton, itt is számos áruval találkozhatunk: a jakcsontból készült ajándéktárgyakon kívül képeket is tudunk készíteni jakokkal vagy éppen hatalmas termetű tibeti masztiffokkal. Tehát többszöri megállás után értünk el a végcélig, a 4995 méter magason lévő kilátópontig. Emlékezetes lett, ugyanis óvatlanul nagy lendülettel szálltam ki a buszból, ahol azonnal megütött a ritka levegő, kicsit meg is ijedtem a helyzettől. Szerencsére mindannyian kaptunk kis oxigénpalackokat ilyen problémák esetére.

– Úgy tűnik, erre mindenhol fel vannak készülve.

– Igen, a nagyobb buszokon is mindenhol van palack. Nekem akkor nagyon jó, hogy kéznél volt, de azt gondolom, hogy nem szabad ráfüggenni erre. Az ember szervezete szépen átáll a helyi viszonyokra, de ha közben sokszor használunk plusz oxigént, akkor az mindig visszaránt az eredeti állapotunkhoz. A visszaút egy ebéd közbeiktatásával a Karola-gleccsernél

folytatódott. Még mindig 5000 méteres magasságon voltunk, és már nagyon óvatos mozgulatokkal közlekedtünk. Itt is csodálatos látvány tárult elénk. A Karola területe nagyjából 10 négyzetkilométer, és tele van jégtornyokkal. A drámai hatást fokozta, hogy egyszer csak megmordult alattunk föld – mint másnap megtudtuk, egy 6,5-es erősségű földrengést éltünk át.

– Egyébként a tibetiek is óvatosak, vagy ők teljesen megszokták ezt a ritka levegőt?

– Bizonyára ezt teljesen nem lehet megszokni, de ezzel szembemegy az, hogy rajtuk semmi nem látszott.

– Mi volt a következő úti cél?

– Még egy helyen álltunk meg Gyantséig, ami egy imahely volt rengeteg zászlóval és sztúpával. Ezt követően érkeztünk meg szálláshelyünkre, ami a város legjobb szállodája lehetett, egy kis négycsillagos családi hotel. Este egy helyi étteremben vacsoráztunk, amit vegyes kínai–indiai ízvilág jellemezett – nem volt benne kivetnivaló, mindent nagyon finoman készítettek el. Másnap a szálloda reggelije viszont nem az én ízvilágom volt, ezért kértem a szakácsot, hogy készítsen nekem egy tojásrántottát. Ugyanakkor már az elején – amikor a tojást összekeverte a hagymával – rájöttem, hogy nem nagyon ismerheti a receptet, úgyhogy a kezembe vettem az irányítást. Időközben az otthonról hozott kolbász is belekerült a serpenyőbe, és ahogy az illatok kezdtek betölteni a teret, mindenkinek megindult a nyálválasztása. Azt nem tudom, hogy felkerült-e az étlapjukra, de a séfnek nagyon ízlett.

– A jól indult reggel után merre mentetek tovább?

– Tulajdonképpen az utunk egyik kiemelkedő állomáshoz érkeztünk, a gyantsei Palkhor kolostorba, ahol az idegenvezetőnk közbenjárásának köszönhetően az egyik szerzetestől kaptunk egy hosszan mondott áldást, amit egyben is, majd külön-külön is megkaptunk. Nagyjából negyedórás szertartás lehetett, amit nemcsak mi, hanem a helyiek és más turisták is áhítattal hallgattunk. A csodálatos élmény után folytattuk utunkat Sigacéba, a még szintén 4000 méteres magasságban lévő városba. Sigace és ott az 1447-ben az első dalai láma által alapított Tasilhunpo kolostor volt az utunk másik nagy durranása. A korábbi utam alkalmával már jártam itt, és tudtam, hogy ez a hely is egy csoda. Itt szintén ugyanaz az érzet, mintha a budai Várban sétálna az ember. A legmagasabb pontján terül el a legszebb kolostor, felé tartva bepillanthattunk a szerzetesek otthonaiba, és meg tudtuk nézni a különböző imatermeket is. Sokszor itt is szinte létra meredekségű lépcsőket kellett megmászni, hogy egy-egy szintre felérjünk.

– Mennyire urbanizált ezeknek a kolostoroknak a környéke?

– Alapvetően szinte mindegyik kolostor környéke megtartotta a tibeti jellegét, hangulatát, itt mindenhol maximum egyemeletes házak állnak. Persze a kínaiak építettek magas házakat, de azok jellemzően a települések külső környezetében kaptak helyet.

Sigacei látogatásunkat egy kulturális esttel zártuk, ahol tibeti táncokat és performanszokat

mutattak be, majd visszatértünk a szállásunkra, a tibeti Hiltonba, egy fantasztikus szállodába. Eltekintve attól, hogy itt sem lehetett kinyitni az ablakokat, mert – mint utóbb megtudtam – rendeletileg szabályozva van a minimum-hőmérséklet, ami 20 fok papíron, de a szobákban ennél jóval több volt. Másnap Sigacéből Shanghai felé repültünk tovább. Huszonnyolc évvel ezelőtt évvel Sigace egy, koszos, mocskos város volt, ahol földutakon lehetett közlekedni. Mára a kínaiak kifordították a sarkából, minden más mellett építettek egy nemzetközi repülőtérrel is. Ez a világ egyik legmagasabban

fekvő légikikötője, és öt kilométeres kifutópályáját építettek azért, hogy a ritka levegő miatt a nagyobb gépek is fel tudjanak szállni. Szóval hihetetlen, hogy mi történt az elmúlt harminc év alatt ebben a kis államban.

– Hogyan összegeznél? Kicsit költői a kérdés: megérte visszamenni?

– Ismét nagy kaland volt, az biztos, és nagyon jó, hogy visszamentem. Vegyes összkép alakult ki bennem. Az elején nagyon féltem, hogy túl sok lesz a kínai hatás. Kétségtelenül látszik, hogy Kína része, de szerencsére azért még most is érezhető, tapintható Tibet misztikus világa.

– Jellemzően az utolsó kérdések egyike, hogy mennyibe kerül egy ilyen út. Te nem rejtetted véka alá, hogy ezúttal mindenből a legmagasabb színvonalat választottad. Ezek szerint kedvezőbb értékáránnyal is számolhat valaki?

– Nyilván nem kell első osztályú vonattal utazni és négy-öt csillagos szállodában aludni, és akkor lehet faragni a költségekből. Ugyanakkor a huszonnyolc évvel ezelőtti élményeim annyira belém égtek, hogy abban biztos voltam, azokat nem akarom újból átélni – és bár többbe került, de ma is a drágább lehetőség mellett döntenék.

– Visszamész még?

– Igen, mert minden fantasztikus volt. De nem jövőre, hanem mondjuk tíz év múlva. Ami majd akkor elgondolkoztat, az nem biztos, hogy az anyagi vonzat, hanem a fizikai állapotom lesz. Bár most is makkegészséges vagyok, de túlsúlyos, így volt bennem egy kis félsz a magaslati levegő miatt. Egyébként ez is szerepet játszott abban, hogy most jó szállodákba foglaltam, ahol ha kell, van ellátás. Szóval tíz év múlva is szembe kell néznem ezzel a dilemmával, ugyanakkor az elhatározásom eltökélt Tibet harmadszori felfedezésére.